

Аналіз фактів щодо експорту та імпорту та перегляд індикаторів зовнішньої інфляції, попиту та ефективного обмінного курсу з урахуванням даних 2020 року

Одним з основних інструментів аналізу та прогнозування Центру макроекономічного моделювання є структурна динамічна модель загальної рівноваги для малої відкритої економіки. Хоча індикатори експорту та імпорту в моделі напряму не використовуються, однак вони неявно присутні в розрахунку загального показника економічної активності (ВВП) через змінні зовнішнього попиту, реального ефективного обмінного курсу (скоригованого на зважену інфляцію країн-основних торгових партнерів) та показник умов зовнішньої торгівлі сировинними товарами. Світова економічна криза викликана пандемією COVID19 досить сильно впливала на українську економіку, визначивши не лише загальний результат міжнародної торгівлі, а й її структуру як географічну так і товарну. Пандемія коронавірусу продовжується, вакцинація відбувається відносно слабкими темпами, а тому слід очікувати повторення паттерну торгівлі 2020 року й у цьому (2021) році. Модель побудована на принципі калібрування (встановлення параметрів за результатами інших досліджень, а не прямої оцінки) й згадані індикатори зовнішнього світу визначаються власне структурою експорту та імпорту. Наприклад, змінна зовнішнього попиту є середнім зваженим попиту країн-основних покупців українських товарів. Утім деталізація залежить від спроможності до отримання або побудови прогнозу таких економік, тому наразі кількість зовнішніх економік обмежується чотирма об'єктами: Європейський Союз, Китай, Російська Федерація та США. Останні є апроксимацією усіх інших економік світу, крім вказаних. Однак навіть за більшої деталізації, показник зовнішнього попиту може лише частково відображати динаміку експорту, оскільки значну частку в останньому становлять сировинні товари, це, утім, властиво й для імпорту. Важливість такого показника була продемонстрована подіями кінця 2020 року, коли експорт зернових та інших продовольчих товарів, а також металів, значно зріс.

1. Експорт

а) за географічним призначенням

У 2020 році обсяг експорту становив 49.2 млрд. USD (за даними Державної служби статистики України), що на 1.7% менше порівняно з 2019 роком. Країнами-найбільшими торговими партнерами були Європейський Союз, Китай, РФ та Білорусь (рис. 1а, 1б). Інші країни займали другу за розміром після ЄС частку (29%), і переважно були представлені азійськими країнами (Туреччина, Індія, Пакистан).

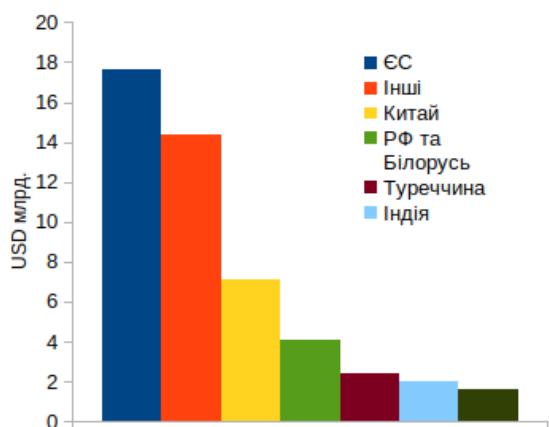

Рис. 1а

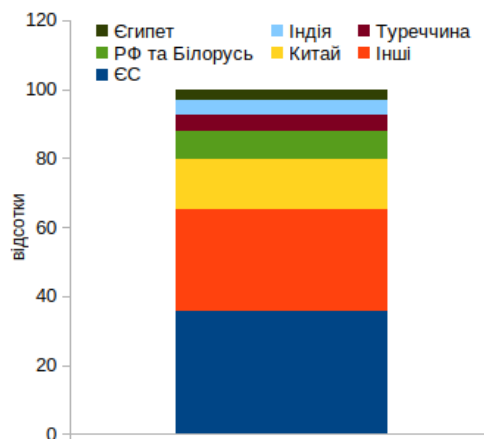

Рис. 1б

б) товарна структура

З роками важливішим стає експорт продовольчих товарів, так в 2020 році частка харчових продуктів становила 45%, а частка сировини рослинного й тваринного походження дорівнювала 38.5%. У рослинній продукції найбільшими компонентами є зернові та олійні культури. Наступними за розміром частки в 2020 році були метали - 18.4%, частка інших товарні групи - мінеральні продукти, продукція хімічної, деревообробної та легкої промисловості, машинобудування й виробництва електричної та електронної техніки та інші продукти знаходиться в діапазоні від 10 до 13%. Така значна частка продовольчої сировини (у 2012 році вона становила 26%) означає критичну необхідність перегляду композиції товарів у індикаторі умов зовнішньої торгівлі, зокрема, щодо цін на сировинні сільськогосподарські товари.

2. Імпорт

а) за географічним призначенням

У 2020 році імпорт за даними ДССУ становив 54.1 млрд. USD, що на 11% менше порівняно з 2019 роком (таким чином, товарне сальдо становило 4.9 млрд. USD) - див. рис. 2а та 2б. Основними країнами-імпортерами були Європейський Союз (частка - 40.6%), Китай (15.4%), РФ та Білорусь (13.7%), США (5.5%), Туреччина (4.5%), частка інших країн становить 20.3%. У підсумку, основними країнами (сукупність країн) для експорту та імпорту є ЄС, Китай, РФ та Білорусь. Важливими є інші азійські країни, насамперед, Туреччина, відчутну частку в торгівлі займає й США. Таким чином, попередньо обрана сукупність країн для побудови індикаторів зовнішнього попиту, інфляції зберігається, однак, очевидно, що слід розглянути можливість розширення азійськими країнами - Туреччина, Індія, Пакистан, оскільки їх зв'язок з Китаєм або США є занадто слабким, що використовувати останні країни як проксі для показників країн Азії.

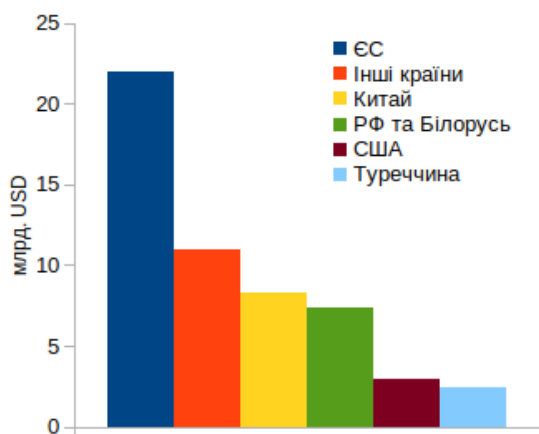

Рис.2а

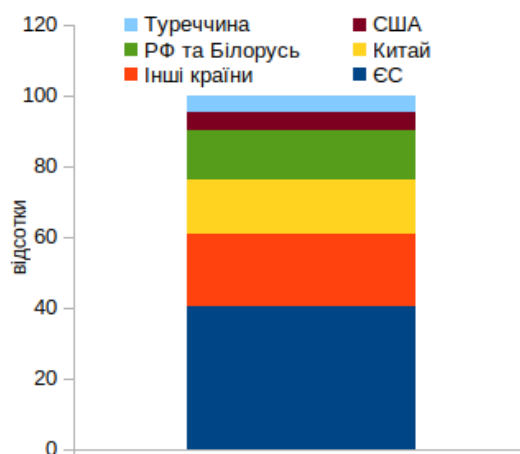

Рис. 2б

б) за товарною структурою

Імпорт продовольства становить близько 12%, мінеральних продуктів (переважно нафта) -15%, продукція хімічної, деревообробної та легкої промисловості близько 30% (значна частка добрив) та майже 37% машин та іншої техніки. Таким чином, вагома частка добрив, для виробництва яких використовується природний газ, означає необхідність надання значної ваги саме останньому в умовах торгівлі. Інша структура підтверджує можливість використання імпортованої інфляції як внутрішньої інфляції країн-торгових партнерів.

3. Індикатор попиту

Поточна версія моделі містить 4 країни (сукупність країн) та наступні ваги в загальному індикаторі: Європейський Союз (55%), Китай (20%), Росія (15%) та США (20%). Роль РФ та Білорусі в експорті знизилася і в 2020 році, тому цілком можливим є зменшення коефіцієнта для РФ до 10% та перерозподіл її частки до інших країн. Таким чином, нові ваги становитимуть Європейський Союз - 58%, Китай - 21%, Росія - 10% та США - 11%.

4. Індикатор умов торгівлі сировинними товарами

Орієнтуючись на ваги сировинних товарів у зовнішній торгівлі для 2018-2020 рр., можна визначити наступні коефіцієнти для індикатора умов торгівлі:

Експорт:

Зернові (20%)

Олійні (4%)

Чорні метали (16%)

Імпорт:

Нафта та нафтопродукти (10%)

Природний газ (з урахуванням добрив) (4%)

Таким чином, умови торгівлі оновлюватимуться з наступними коефіцієнтами (перезважені значення вище, сума рівна 100): 50% зернові, олійні - 10% та чорні метали 40%; нафта та нафтопродукти - 72%, природний газ - 28%.

5. Імпортована інфляція

Ваги в імпортованій інфляції можуть бути оновленими відповідно до географічної структури за винятком сировинних енергетичних товарів (зниження частки РФ та Білорусі а також ЄС), відповідно, частка ЄС становитиме 34%, Китаю - 25%, РФ та Білорусі - 6%, США (проксі світової інфляції) - 35%.

* * *

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції викладені у цій публікації/інфографіці/відео/ є позицією автора та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).